

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА
СПЕЦІАЛЬНОЇ
ОСВІТИ:**

*матеріали V Міжнародних
педагогічних читань,
присвячених 70-річчю від
дня народження професора
Тамари Поніманської*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т.І. Поніманської**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

*матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-
річчю від дня народження професора Тамари Поніманської*

Рівне - 2024

УДК 373.2+376

A 43

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської, м. Рівне, 28 листопада, 2024 р. Рівне: О. Зень, 2024. 343 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №12 від 28 листопада 2024 року).

Викладено матеріали учасників V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 28 листопада 2024 року.

© Колектив учасників конференції, 2024

© О.Зень, 2024

ISBN 978-617-601-504-8

ЗМІСТ

<i>Дичківська Ілона</i> ТАМАРА ІЛЛІВНА ПОНІМАНСЬКА: ЛЮДИНА. ПЕДАГОГ. ВЧЕНИЙ	12
<i>Анісімова Олена</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	14
<i>Артюхова Катерина, Маліновська Наталія</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	17
<i>Бабич Анастасія, Гавриш Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА ДИТИНИ 6 РОКУ ЖИТТЯ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	21
<i>Багній Олена, Яциур Любов</i> ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ	24
<i>Бєлова Єлизавета, Маліновська Наталія</i> АЛЬТЕРНАТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	27
<i>Близнюк Ольга, Павлюк Тетяна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПРИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	30
<i>Богдан Ілона, Дичківська Ілона</i> НАПРЯМИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ	33
<i>Бойчук Юлія, Колупаєва Алла</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	36
<i>Васьків Ольга, Колупаєва Алла</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ З ДИЗАРТРІЄЮ	39
<i>Вертелецька Діана, Козлюк Ольга</i> ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ІСТОРІЄЮ І КУЛЬТУРНИМИ ПАМ'ЯТКАМИ УКРАЇНИ ЯК НАПРЯМ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	42
<i>Войтович Оксана</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	45
<i>Воронова Анастасія, Маліновська Наталія</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СЕНСОМОТОРНИХ ВПРАВ У КОРЕКЦІЇ РОТАЦИЗМУ В ДОШКІЛЬНИКІВ	48

<i>Врочинська Людмила</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	51
<i>Гавриш Наталія, Семенова Наталія</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	54
<i>Гаєвська Анастасія</i> ЗАСТОСУВАННЯ СУ-ДЖОК ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	57
<i>Гаркушенко Анастасія, Косарева Галина</i> ВІДНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ МОВЛЕННЯ ПРИ ДИТЯЧІЙ АФАЗІЇ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	60
<i>Головачик Валентина, Шадюк Ольга</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	63
<i>Гранюк Вікторія, Козлюк Ольга</i> РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	66
<i>Делічобан Олександра, Мицик Ганна</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У КОРЕКЦІЇ ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ	71
<i>Демчук Діана, Маліновська Наталія</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	74
<i>Дзюбук Христина, Руденко Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПРИ РОЗЛАДАХ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	76
<i>Дикун Дарина, Занько Олена</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	79
<i>Доленко Лариса, Донченко Ольга</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	83
<i>Доманюк Оксана</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	86
<i>Дрозд Ольга, Донченко Ольга</i> ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	89

<i>Дубасюк Христина, Косарева Оксана</i> КЛІНІЧНА ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЛАЛІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	91
<i>Єлфімова Дарія, Косарева Оксана</i> МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО, ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗОВАНОСТІ ДІТЕЙ З ООП	94
<i>Зарченко Аліна, Голота Наталія</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	97
<i>Захарчук Вікторія, Занько Олена</i> ОСВІТНІ СИТУАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ	100
<i>Зрум Ірина, Павлюк Тетяна</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛОГОПЕДИЧНОГО ЛОТО	104
<i>Калько Надія, Косарева Галина</i> АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОБЛЕМ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	106
<i>Кириченко Ольга, Донченко Ольга</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ РЕЖИСЕРСЬКОЇ ГРИ	109
<i>Ковтонюк Аліна, Руденко Наталія</i> РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ІІ РІВНЯ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	112
<i>Козлюк Ольга</i> РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗДО	114
<i>Конончук Софія, Горобаха Наталія</i> ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ФОРМУВАННЯ У ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ГРУПИ	118
<i>Коптюх Назар, Косарева Оксана</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ СТРАХУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗАСОБОМ КАЗКИ	121
<i>Косарева Галина</i> ФОРМУВАННЯ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА У ДІТЕЙ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	124

<i>Коцюбайло Інна, Шостак Ольга</i> ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	127
<i>Кривичун Дарина, Павлюк Тетяна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИМОВНОЇ (ЗВУКОВОЇ) СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	130
<i>Кривчук Олена, Шадюк Ольга</i> ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	134
<i>Куденчук Надія, Федорова Наталія</i> РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В ОНТОГЕНЕЗІ	138
<i>Кузьмич Галина, Маліновська Наталія</i> ПАЛЬЧИКОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	141
<i>Кузьмич Наталія, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РИНОЛАЛІЄЮ	144
<i>Кукуруза Оксана, Дичківська Ілона</i> ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОМПОНЕНТІВ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ	147
<i>Кушнір Маргарита, Горопаха Наталія</i> ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	150
<i>Левчук Анна, Дичківська Ілона</i> ЛОГОРИТМІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ І КОРЕКЦІЇ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ	153
<i>Литвин Анастасія, Голота Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	156
<i>Луценко Альона, Косарева Галина</i> КОРЕКЦІЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ НАТУРАЛІСТИЧНИХ ПОВЕДІНКОВИХ ПІДХОДІВ	159
<i>Макарчук Маргарита, Руденко Наталія</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РАС ЗАСОБАМИ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	162

<i>Манчик Руслана, Козлюк Ольга</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ОДНОЛІТКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	166
<i>Мартинюк Ольга, Дичківська Ілона</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	170
<i>Марчук Галина</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ Т.І. ПОНІМАНСЬКОЇ	173
<i>Машкіна Людмила</i> ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	176
<i>Мельник Мирослава, Горонаха Наталія</i> МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	181
<i>Мельник Наталія, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР	184
<i>Назарчук Алла, Дичківська Ілона</i> СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ДИСТГРАФІЮ	186
<i>Новоселецька Ірина</i> ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ МУЗИКИ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	190
<i>Огороднік Олександра, Гончар Наталія</i> КАРТКИ ПАССАТОРЕ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	193
<i>Онищук Ірина</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНОГО САМОВИРАЖЕННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	196
<i>Осік Катерина, Косарєва Оксана</i> ЗАСТОСУВАННЯ АВА ТЕРАПІЇ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНИХ ІМПУЛЬСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	198
<i>Ощепкова Аліна, Єськова Тетяна</i> ВИХОВАННЯ ПРАЦЬОВИТОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	202
<i>Павленко Наталія, Козлюк Ольга</i> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ЯК ОДНА З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	204

<i>Павлюк Тетяна</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ МАТЕМАТИКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	207
<i>Панфелюк Олена, Колупаєва Алла</i> СУТНІСТЬ ДИЗАРТРІЇ ЯК РІЗНОВИДУ МОВЛЕННЄВОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ	210
<i>Петришина Віолетта, Руденко Наталія</i> РОЛЬ ЛОГОРИТМІКИ У ПОДОЛАННІ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	213
<i>Петрікова Тетяна, Єськова Тетяна</i> ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСАНКИ ЯК ЗАСОБУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	217
<i>Половіна Олена</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ АРТОСВІТИ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ	219
<i>Полюхович Наталія, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	222
<i>Правдюк Олександра, Омеляненко Алла</i> ІГРОВИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ СТОСУНКІВ МІЖ РОВЕСНИКАМИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	225
<i>Рибак Інна, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО-ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	228
<i>Різниченко Дар'я, Кот Надія</i> ВИХОВАННЯ ПРИЯЗНИХ ВЗАЄМИН СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОДНОЛІТКАМИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	231
<i>Романюк Наталія, Руденко Наталія</i> НАПРЯМИ РОБОТИ ІРЦ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З РАС	234
<i>Руденко Наталія</i> АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕАКЦІЙ НА ТРАВМАТИЧНУ ПОДІЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	237
<i>Рудчик Олеся, Маліновська Наталія</i> МОВЛЕННЄВІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ	241
<i>Сас Олена</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ НА ІГРОВОМУ ПОЛІ	244
<i>Семкович Христина, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО ПОДОЛАННЯ РИНОЛАЛІЇ	246

<i>Синяк Олександра, Павлюк Тетяна</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРИЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	250
<i>Сіроткін Максим, Косарева Оксана</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	253
<i>Скрипнюк Аліна, Маліновська Наталія</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	256
<i>Слюнько Альона, Кондратець Інна</i> ГУМАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНОГО ПРОСТОРУ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	259
<i>Соломнікова Катерина</i> СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ФЕНОМЕНУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	262
<i>Стаднійчук Марія, Половіна Олена</i> ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ: ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ	266
<i>Стенина Марина, Донченко Ольга</i> ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА	268
<i>Танько Андрій</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВИХ НОРМ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	271
<i>Танько Тетяна</i> СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО НА СЛОБОЖАНЩИНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	274
<i>Трубакова Дарина, Маліновська Наталія</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО	277
<i>Тушич Анна, Косарева Галина</i> СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РАС	279
<i>Усач Олександра, Козлюк Ольга</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ВЛАСНОЇ ГІДНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	282
<i>Фасолько Тетяна</i> ВНЕСОК ІДЕЙ ТАМАРИ ПОНІМАНСЬКОЇ В РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	254
<i>Холодницька Катерина, Дичківська Ілона</i> РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ІІІ РІВНЯ	286

<i>Хомич Наталія, Шадюк Ольга</i>	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	289
<i>Хоцька Ірина, Семеняко Юлія</i>	ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ	292
<i>Чирук Ірина, Дичківська Ілона</i>	АГРАМАТИЗМ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ	295
<i>Чумак Ірина, Горонаха Наталія</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	298
<i>Шадюк Ольга</i>	ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ПАТРІОТИЗМУ У ДІТЕЙ ВПО СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	301
<i>Швед Софія, Козлюк Ольга</i>	СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	304
<i>Шевчук Мар'яна, Козлюк Ольга</i>	РОЗВИТОК ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ ПІДГОТОВКИ ЇХ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛИ	307
<i>Шостак Ольга</i>	ЗНАЧЕННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ В СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	312
<i>Шулякова Ірина, Федорова Наталія</i>	ФОРМИ СПІВПРАЦІ ЛОГОПЕДА З ВИХОВАТЕЛЯМИ ТА БАТЬКАМИ	315
<i>Юрим Оксана, Косарева Галина</i>	ОСОБЛИВОСТІ МОТОРНОЇ АЛАЛІЇ ЯК ТЯЖКОГО МОВЛЕННЄВОГО ПОРУШЕННЯ	318
<i>Яворська Олена, Федорова Наталія</i>	ВПЛИВ ФФНМ НА ФОРМУВАННЯ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	322
<i>Янчук Оксана, Янцур Любов</i>	ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ 2-4 РОКІВ ТЕХНІЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	324
<i>Яремчук Уляна, Горонаха Наталія</i>	СВІТОГЛЯД: ОСНОВИ ТА ПЕРЕДУМОВИ В ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ	328
<i>Ярмолюк Алла, Дичківська Ілона</i>	СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МАСАЖУ В КОРЕКЦІЙНО-МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ДИЗАРТРИЄЮ	330
<i>Ярославська Марія, Руденко Наталія</i>	КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ЗАСОБАМИ ВЕРБАЛЬНО - ПОВЕДІНКОВОЇ КАРТИ VB - MAPP (М.САНДБЕРГА)	334

<i>Ярошук Іванна, Дичківська Ілона</i> МЕТОД М. МОНТЕССОРІ У РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	337
<i>Яскула Владислава, Маліновська Наталія</i> РОЛЬ ТЕАТРАЛЬНИХ ЕТЮДІВ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	339

членом експертної групи науково-методичної комісії з дошкільної педагогіки Міністерства освіти і науки України, експерт ДАК України. Високий професіоналізм педагога засвідчений високими званнями член-кореспондента Міжнародної Академії педагогічних і соціальних наук (2001), Міжнародної Академії Педагогічної Освіти (2012).

Тамара Іллівна відома в історії дошкільної освіти як учена, талановитий науковець, педагог, умілий організатор колективу однодумців. Її вклад у розвиток системи дошкільної освіти в Україні неоціненний. Упродовж десятиліть науковим та навчально-методичним доробком послуговуються тисячі студентів, педагогів, теоретиків та практиків дошкільної сфери, що засвідчено кількатисячною кількістю цитувань її праць у різних наукових базах.

Щиру любов, захоплення та пам'ять серед колег, друзів, студентів Тамара Іллівна Поніманська заслужила своєю чесною працею, щирою любов'ю та небайдужістю до усіх і усього навкруг. Саме такими були цінності її життя! Безмежна вдячність Великому Учителю за науку життя та професії.

РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ III РІВНЯ

*Холодніцька Катерина,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет
Дичківська Ілона,
доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет*

У дітей із ЗНМ процес формування лексико-граматичної складової мовлення протікає з великими труднощами. На це вказують дослідження науковців Р. Лалаєвої, О. Мاستюкова, Н. Серебрякової, Є. Соботович, С. Цейтлін, О. Шахнарович. Дітям важко зрозуміти абстрактні граматичні значення та запам'ятати велику кількість правил. Проте, граматичні форми

словозміни, різні типи речень з'являються в їх мові, як правило, в тій же послідовності, що і у нормотипових дітей.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, можна стверджувати, що удітей із ЗНМ об'єм пасивного словника значно перевищує активний. За думкою фахівців, дошкільники із мовленнєвим недорозвиненням розуміють значення більшості слів, а об'єм їх пасивного словника приближується до норми, проте в вільному мовленні зазвичай переважають прості слова та фрази [1].

У ході корекційно–розвивального навчання дітей із ЗНМ III рівня слід продовжувати роботу з розвитку розуміння мовлення і лексико-граматичних засобів, вимови, самостійного розгорнутого фразового мовлення, здійснювати підготовку до оволодіння елементарними вміннями письма і читання.

Аналіз структури порушення дає уяву про зміст і завдання логопедичної роботи. Для досягнення успіху потрібно чітко та правильно організувати дітей під час перебування у ЗДО, розподілити навантаження протягом дня та скоординувати роботу усіх фахівців, що працюють з дитиною. Важливим фактором є робота вчителя-логопеда з батьками, оскільки вони повинні знати, як надати допомогу у виконанні домашніх завдань та як дібрати аналогічні завдання для дитини. Під час планування занять та режиму дня треба враховувати вікові, мовленнєві та індивідуальні особливостей дітей, звернути увагу на поставлені корекційні завдання у процесі навчання та виховання.

Логопедична робота над лексико–граматичною стороною мовлення відбувається у тій же послідовності, що і розвиток мовлення у нормі, зокрема засвоєння конструкцій речень, граматичних форм. На кожному етапі роботи використовують методичні прийоми та навчальний матеріал з поступовим ускладненням.

Висока ефективність корекції наявних недоліків становлення мовлення досягається за рахунок формування на логопедичних заняттях комплексу немовленнєвих і мовленнєвих психологічних функцій.

Дати дитини уявлення про оточуючий світ та сформувати всебічно розвинуту особистість допомагає предметно–розвивальне середовище і комплекс медико–психолого-педагогічного впливу [2; 3].

Діти із ЗНМ III-го рівня мають обмежені можливості правильної побудови власного висловлювання через знижену здатність сприймати та розрізняти значення лексико-граматичних одиниць мовлення. Цим дітям важко не тільки обирати граматичні засоби, але і оформлювати їх та комбінувати. Великі труднощі викликають прийменниково-відмінкові конструкції іменників [4].

У дітей із ЗНМ III рівня страждають всі складові лексико-граматичної сторони мовлення: словотворення, словозміна та синтаксична будова речення. В умовах ЗДО з ними проводиться корекційно-логопедична робота на логопедичних, музичних заняттях, на заняттях з вихователями та з іншими спеціалістами. Зміст цих занять спрямований на розвиток розуміння і вживання словозмінних форм і розширення запасу конкретних уявлень. Ці завдання передбачають формування і розвиток словника, а також граматично правильного оформлення дитиною власного мовленнєвого висловлювання.

Для досягнення результату при проведенні фронтальних логопедичних і деяких виховних занять групу дітей поділяють на дві підгрупи, при цьому обов'язково враховують рівень мовленнєвого розвитку. Заняття з формування лексико–граматичної сторони мовлення поділяються на заняття з формування словникового запасу та заняття з формування граматичного ладу.

Основними завданнями цих занять є:

- уточнення та розширення словникового запасу;
- розвиток розуміння мовлення;
- формування практичних навичок словотворення і словозміни;
- формування узагальнюючих понять;
- уміння вживати прості поширені речення та деякі види складних синтаксичних структур.

Перед вчителем-логопедом постають завдання і вимоги до організації логопедичної роботи. Під час логопедичної роботи за лексичними темами

важливим є перспективне та щоденне планування. Як засоби підвищення рівня розвитку лексичної та граматичної складових мовлення у зміст слід включати дидактичні ігри, ігрові вправи та завдання, які доступні і динамічні за структурою та образні і емоційні за змістом.

Отже, основою розширення словникового запасу, формування граматичної сторони мовлення та навичок зв'язного мовлення у всіх ситуаціях є спілкування з широким використанням ігор і вправ, використання творчих завдань не тільки на заняттях, але і в ситуаціях буденного життя. Слід розвивати мовленнєву увагу, уяву, зв'язне мовлення, мислення, творчі здібності, адже розвиток цих умінь допомагає у розвитку лексико-граматичної сторони мовлення.

Література:

1. Олефір О. І. Корекція лексичної складової мовлення у молодших школярів із тяжкими мовленнєвими вадами на уроках читання [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015, 17 с.
2. Рібцун Ю.В. Граємо з дитиною всією родиною. *Дошкільне виховання*. 2005. №5. с.26–27.
3. Рібцун Ю.В. Ігри для ротика : вправи на розвиток мовленнєвого дихання. *Дошкільне виховання*. 2007. № 4. с.28–29.
4. Рібцун Ю.В. Ігри з кольором як засіб корекції ФФНМ у дітей середнього дошкільного віку. *Дефектологія*, 2008. № 4. с. 13– 17.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Хомич Наталія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет
Шадюк Ольга,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет